

Λέων Τολστόι

Τα τρία ερωτήματα

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1887
13-15 Αυγούστου
ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΙΣΤΕΙΑΣ

«Τα τρία ερωτήματα»

// διήγημα

Λέων Τολστόι (1828-1910)

</> ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Γιάννης Φαρσάρης

Πρώτη δημοσίευση: 1885

Πηγή κειμένου: www.nektarios.gr

Εικόνα εξωφύλλου:

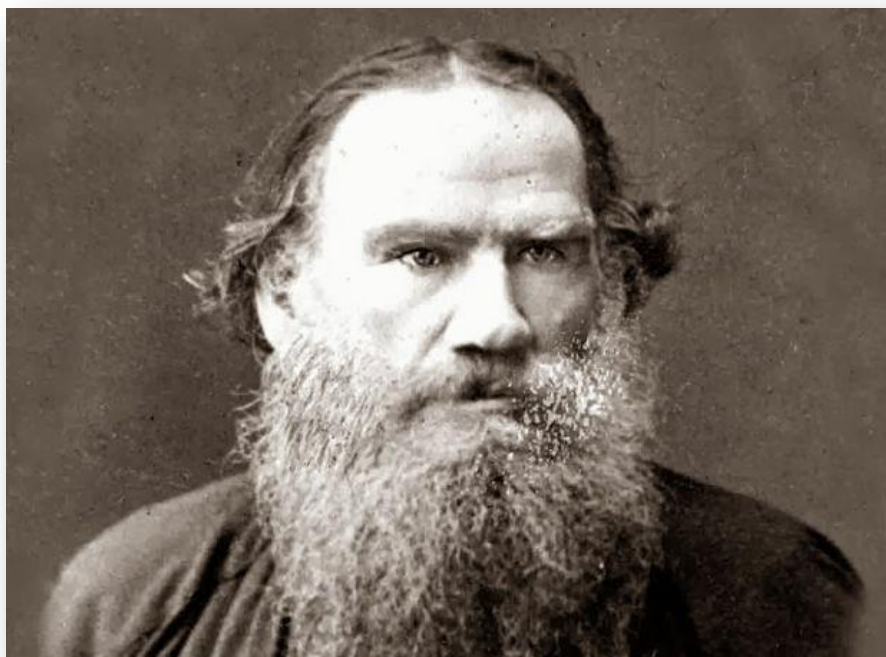
Ilya Efimovich Repin (1844-1930) - [Portrait of Leo Tolstoy \(1887\)](#)

Το διήγημα *Τα τρία ερωτήματα* του Λέοντα Τολστόι διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου υπό άδεια [Creative Commons BY-NC-SA](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) [Αναφορά δημιουργού – Μη εμπορική χρήση – Παρόμοια διανομή]

Λέων Τολστόι

Ο **Λέων Τολστόι** (ρωσ. Лев Никολáевич Толсто́й, προφέρεται: Λεφ Νικολάιεβιτς Τολστόι) 9 Σεπτεμβρίου 1828 – 20 Νοεμβρίου 1910 (ή με το τότε ισχύον ημερολόγιο στη Ρωσία 28 Αυγούστου 1828 - 7 Νοεμβρίου 1910) ήταν Ρώσος συγγραφέας. Θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους συγγραφείς όλων των εποχών.

Προσπάθησε να βρει το αληθινό νόημα του Χριστιανισμού, πιστεύοντας πως σκοπός της ζωής δεν είναι να εξυπηρετεί την κατώτερη ζωική φύση, αλλά τη φωτεινή δύναμη, που βρίσκεται στα βάθη της ανθρώπινης ψυχής και η οποία βοηθάει τον άνθρωπο να αναγνωρίζει το αγαθό. Εκτός όμως από αυτές τις αντιλήψεις, ο Τολστόι κατάφερε ν' απεικονίσει με απaráμιλλο τρόπο τη ρωσική κοινωνία της εποχής του

και με την αναπαραστατική δύναμη της τέχνης του να δώσει εκπληκτικούς πίνακες από τη ζωή της τσαρικής Ρωσίας του 19ου αιώνα. Αν και καταγόταν από πλούσια οικογένεια, αφοσιώθηκε με μεγάλη αγάπη στους μουζικούς, βοηθώντας τους και μελετώντας τη ζωή τους. Γεμάτος θρησκευτική έξαρση και δεμένος με τα προβλήματα της εποχής του, προσπάθησε να βρει γιατί υποφέρουν οι άνθρωποι και προσπάθησε να απελευθερώσει τον άνθρωπο και να αποκαταστήσει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ως καλλιτέχνης ο Τολστόι διακρίνεται για τη βαθιά γνώση των κρυφών πτυχών της ψυχής και την άμεση καθαρότητα του αισθήματος. Το έργο του είχε τεράστια σημασία και άσκησε γόνιμη επίδραση στη ρωσική και στην παγκόσμια λογοτεχνία.

[[Διαβάστε τη συνέχεια στη Βικιπαίδεια >>](#)]

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Λέων Τολστόι

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα τρία ερωτήματα

Καὶ ὅταν τοῦ ἦρθε αὐτὴ ἡ σκέψη, φρόντισε νὰ διακηρυχθεῖ σὲ ὁλόκληρο τὸ βασιλείο του ὅτι θὰ ἔδινε σπουδαία ἀμοιβὴ σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ τοῦ μάθαινε ποιά εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή γιὰ κάθε ἐνέργεια, ποιοὶ εἶναι οἱ πιὸ ἀναγκαῖοι ἄνθρωποι καὶ πῶς θὰ μπορούσε νὰ ξέρει ποῖο εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο πράγμα νὰ κάνει.

Καὶ ἦλθαν σοφοὶ ἄνθρωποι στὸ βασιλιά, ἀλλὰ ὅλοι ἔδωσαν διαφορετικὲς ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα.

Σ' ἀπάντηση τοῦ πρώτου ἐρωτήματος, μερικοὶ εἶπαν ὅτι γιὰ νὰ ξέρει κανεὶς τὴν κατάλληλη στιγμή γιὰ κάθε ἐνέργεια, πρέπει νὰ φτιάξει προκαταβολικὰ ἓνα πρόγραμμα ἡμερῶν, μηνῶν καὶ ἐτῶν καὶ νὰ τὸ ἀκολουθήσει πιστά. Μόνον ἔτσι, εἶπαν αὐτοὶ, θὰ μπορούσε νὰ γίνεῖ τὸ κάθε τί στὴν κατάλληλη στιγμή. Ἄλλοι δήλωσαν ὅτι θὰ ἦταν ἀδύνατο ν' ἀποφασίσει κανεὶς ἐκ τῶν προτέρω τὴν κατάλληλη στιγμή γιὰ κάθε ἐνέργεια, ἀλλὰ ἂν δὲν ἀφήσει τὸν ἑαυτό του νὰ ἀπορροφηθεῖ σὲ μάταιες

ένασχολήσεις, θα μπορούσε πάντοτε να προσέχει τί συμβαίνει και τότε να κάνει ό,τι θα ήταν αναγκαίο. Άλλοι πάλι είπαν, ότι όσο κι αν πρόσεχε ο βασιλιάς ό,τι συνέβαινε, θα ήταν αδύνατο σε έναν άνθρωπο να αποφασίζει σωστά ποιά είναι ή κατάλληλη στιγμή για κάθε ενέργεια, γι' αυτό θάπρεπε να έχει ένα συμβούλιο από σοφούς ανθρώπους, που θα τον βοηθούσαν να καθορίσει την κατάλληλη στιγμή για κάθε τί.

Αλλά πάλι, άλλοι του είπαν ότι υπάρχουν όρισμένα πράγματα που δε θα μπορούσαν να περιμένουν να εξεταστούν από ένα συμβούλιο και για τὰ όποια πρέπει κανείς να αποφασίσει άμέσως αν θα τα επιχειρίσει ή όχι. Για να μπορεί να όμως κανείς να τὸ αποφασίσει αυτό, πρέπει να εκ τῶν προτέρων να γνωρίζει τί πρόκειται να συμβεῖ. Μόνο μάγοι μπορούν να τὸ κάνουν αυτό και γι' αυτό, για να ξέρει κανείς την κατάλληλη στιγμή για κάθε ενέργεια, πρέπει να συμβουλευεται μάγους.

Ἐξ ἴσου ποικίλες ἦταν οἱ ἀπαντήσεις καὶ στὸ δεῦτερο ἐρώτημα. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι οἱ ἄνθρωποι πὸν χρειάζεται περισσότερο ὁ βασιλιάς εἶναι οἱ σύμβουλοί του, ἄλλοι οἱ ἱερεῖς, ἄλλοι οἱ γιατροί, ἐνῶ ἄλλοι εἶπαν ὅτι πὸν αναγκαῖοι εἶναι οἱ πολεμιστές.

Στὸ τρίτο ἐρώτημα γιὰ τὸ ποιὰ εἶναι πὸν σπουδαία ένασχόληση, μερικοὶ ἀπάντησαν ὅτι πὸν σπουδαῖο πράγμα στὸ κόσμον εἶναι οἱ ἐπιστῆμες. Ἄλλοι εἶπαν ὅτι εἶναι ἡ πολεμικὴ ἐπιδεξιότητα, καὶ ἄλλοι πάλι ὅτι εἶναι ἡ θρησκευτικὴ λατρεία.

Όλες οἱ ἀπαντήσεις ἦταν διαφορετικὲς καὶ ὁ βασιλιάς δὲ συμφώνησε σὲ καμιὰ ἀπ' αὐτὲς καὶ σὲ καμιὰ δὲν ἔδωσε σημασία. Ἀλλὰ θέλοντας ἀκόμη νὰ βρεῖ τίς σωστὲς ἀπαντήσεις, ἀποφάσισε νὰ συμβουλευτεῖ ἕναν ἐρημίτη πολὺ γνωστὸ γιὰ τὴν σοφία του.

Ὁ ἐρημίτης ζοῦσε σ' ἓνα δάσος ἀπ' τὸ ὁποῖο δὲν ἀπομακρυνόταν ποτὲ καὶ δὲ δεχόταν παρὰ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους. Ἔτσι ὁ βασιλιάς ντύθηκε ἀπλὰ ροῦχα καὶ πρὶν φτάσει στὸ κελὶ τοῦ ἐρημίτη, κατέβηκε ἀπ' τ' ἄλογό του, ἄφησε πίσω τὴ φρουρά του καὶ πῆγε μόνος του.

Ὅταν πλησίασε ὁ βασιλιάς, ὁ ἐρημίτης ἔσκαβε τὴ γῆ μπροστὰ στὴν καλύβα του. Ὅταν εἶδε τὸ βασιλιά, τὸν χαιρέτησε καὶ συνέχισε νὰ σκάβει. Ὁ ἐρημίτης ἦταν ἄνθρωπος ἀσθενικὸς καὶ ἀδύνατος καὶ κάθε φορὰ πού σφήνωνε τὴν ἀξίνα του στὴν γῆ γιὰ νὰ σηκώσει λίγο χῶμα, ἀνάπνεε βαριά.

Ὁ βασιλιάς τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε: «Ἦρθα σὲ σένα σοφὸ ἐρημίτη γιὰ νὰ σὲ ρωτήσω τρία πράγματα: Πῶς θὰ μάθω νὰ κάνω τὸ κατάλληλο πράγμα στὴν κατάλληλη στιγμή, ποιοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού χρειάζομαι περισσότερο καὶ ἐπομένως ποιους θὰ πρέπει νὰ προσέχω περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ποιὲς ὑποθέσεις εἶναι πιὸ σπουδαῖες καὶ χρειάζονται περισσότερο προσοχή»;

Ὁ ἐρημίτης ἄκουσε τὸ βασιλιά, ἀλλὰ δὲν ἔδωσε καμιὰ ἀπάντηση. Μόνο ἔφτυσε στὶς παλάμες του καὶ ξανάρχισε τὸ σκάψιμο.

«Εἶσαι κουρασμένος», εἶπε ὁ βασιλιάς, «ἄσε μὲ νὰ πάρω τὴν ἀξίνα καὶ νὰ δουλέψω ἐγὼ λίγο γιὰ σένα».

«Εὐχαριστῶ», εἶπε ὁ ἐρημίτης καὶ δίνοντας τὴν ἀξίνα στὸ βασιλιά κάθησε κάτω στὸ χῶμα.

Ὅταν ἔσκαψε ὁ βασιλιάς δύο αὐλάκια, σταμάτησε καὶ ἐπανέλαβε τὰ ἐρωτήματά του. Ὁ ἐρημίτης καὶ πάλι δὲν ἀπάντησε, ἀλλὰ σηκώθηκε, ἄπλωσε τὸ χέρι του νὰ πάρει τὴν ἀξίνα καὶ εἶπε: «Ἐκουράσου τώρα λίγο καὶ ἄσε μένα νὰ δουλέψω λιγάκι».

Ὁ βασιλιάς ὁμως δὲν τοῦ ἔδωσε τὴν ἀξίνα καὶ συνέχισε νὰ σκάβει. Πέρασε μία ὥρα καὶ ἄλλη μία. Ὁ ἥλιος ἄρχισε νὰ δύνει πίσω ἀπ' τὰ δέντρα καὶ ὁ βασιλιάς στὸ τέλος σφήνωσε τὴν ἀξίνα στὸ χῶμα καὶ ἔιπε: «Ἦρθα σὲ σένα σοφὲ ἄνθρωπε γιὰ μία ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματά μου. Ἄν δὲν μπορεῖς νὰ μοῦ δώσεις καμιά, πές το μου νὰ γυρίσω στὸ σπιτί μου».

«Νά, κάποιος ἔρχεται τρέχοντας», εἶπε ὁ ἐρημίτης. «Ἄς δοῦμε ποιὸς εἶναι».

Ὁ βασιλιάς γύρισε καὶ εἶδε ἓνα γενειοφόρο ἄνδρα νὰ ἔρχεται τρέχοντας ἀπὸ τὸ δάσος, σφίγγοντας μὲ τὰ χέρια του τὸ στομάχι του, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἔτρεχε ποτάμι τὸ αἷμα. Ὅταν πλησίασε τὸ βασιλιά, ἔπεσε λιπόθυμος στὸ χῶμα βγάζοντας ἓναν ἐλαφρὸ ἀναστεναγμὸ. Ὁ βασιλιάς καὶ ὁ ἐρημίτης ξεκούμπωσαν τὰ ροῦχα του. Ὑπῆρξε ἓνα μεγάλο τραῦμα στὸ στομάχι του. Ὁ βασιλιάς τὸ ἔπλυνε ὅσο καλλίτερα μποροῦσε καὶ τὸ ἔδεσε μὲ τὸ μαντήλι του καὶ μὲ μία πετσέτα πὸν τοῦδωσε ὁ ἐρημίτης. Ἀλλὰ τὸ αἷμα δὲ σταματοῦσε νὰ τρέχει καὶ ὁ βασιλιάς ξανὰ καὶ ξανὰ ἄλλαζε τὸν ἐπίδεσμο, μουσκεμένο ἀπὸ καυτὸ αἷμα, τὸν ἔπλενε καὶ ξανάδενε τὸ τραῦμα. Ὅταν σταμάτησε νὰ τρέχει τὸ αἷμα, ὁ πληγωμένος συνῆλθε καὶ ζήτησε κάτι νὰ πιεῖ. Ὁ βασιλιάς ἔφερε φρέσκο νερὸ καὶ τοῦ τὸ ἔδωσε. Στὸ μεταξύ ὁ ἥλιος ἔδωσε καὶ ἄρχισε νὰ κρυώνουν. Ἔτσι ὁ βασιλιάς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἐρημίτη μετέφερε τὸν πληγωμένο στὴν καλύβα καὶ τὸν ξάπλωσε στὸ κρεβάτι. Ὅταν ξάπλωσε στο κρεβάτι ὁ πληγωμένος, ἔκλεισε τὰ μάτια του καὶ ἠσύχασε, ἀλλὰ ὁ βασιλιάς ἦταν τόσο κουρασμένος ἀπ' τὸ περπάτημα καὶ τὴ δουλειὰ πὸν εἶχε κάνει, πὸν κάθησε στὸ κατώφλι καὶ τὸν πῆρε καὶ αὐτὸν ὁ ὕπνος τόσο βαθιά, ὥστε κοιμήθηκε συνέχεια ὅλη τὴν καλοκαιριάτικη νύχτα. Ὅταν ζύπνησε τὸ πρωί, πέρασε πολλὴ ὥρα πρὶν μπορέσει νὰ θυμηθεῖ πὸν ἦταν, ἢ ποιὸς

Ήταν ὁ ἄγνωστος γενειαφόρος ἄνδρας πού ἦταν ξαπλωμένος στό κρεβάτι καί τόν κοίταζε ἔντονα καί μέ φλογισμένα μάτια.

«Συγχώρεσέ με», εἶπε ὁ γενειαφόρος ἄνδρας μέ μία ἀσθενική φωνή, ὅταν εἶδε ὅτι ὁ βασιλιάς εἶχε ξυπνήσει καί τόν κοίταζε.

«Δέ σέ ξέρω καί δέν ἔχω τίποτε νά σοῦ συγχωρήσω», εἶπε ὁ βασιλιάς.

«Ἐσὺ δέ μέ ξέρεις, ἀλλὰ ἐγὼ σέ ξέρω. Εἶμαι αὐτός ὁ ἐχθρός σου πού ὀρκίστηκε νά πάρει ἐκδίκηση ἀπὸ σένα, γιατί ἐκτέλεσες τὸν ἀδελφὸ του καί κατάσχεσες τὴν περιουσία του. Ἦξερα πὼς εἶχες πάει μόνος σου νά δεῖς τὸν ἐρημίτη καί ἀποφάσισα νά σέ σκοτώσω στὴν ἐπιστροφή. Ἀλλὰ πέρασε ἡ ἡμέρα καί δέν γύρισες. Ἔτσι βγήκα ἀπ’ τὴν ἐνέδρα μου καί ἔπεσα στοὺς φρουρούς σου καί αὐτοὶ μέ ἀναγνώρισαν καί μέ τραυμάτισαν. Τοὺς ξέφυγα, ἀλλὰ θὰ εἶχα πεθάνει ἀπ’ τὴν αἰμορραγία, ἂν ἐσὺ δέν εἶχες φροντίσει τὸ τραῦμα μου. Ἐγὼ ἤθελα νά σέ σκοτώσω κι ἐσὺ μοῦ ἔσωσες τὴν ζωή. Τώρα, ἂν ζήσω, κι ἂν τὸ θέλεις κι ἐσύ, θὰ σέ ὑπηρετήσω σὰν ὁ πιὸ πιστός σου σκλάβος καί θὰ ζητήσω ἀπ’ τοὺς γιούς μου νά κάνουν τὸ ἴδιο. Συγχώρεσέ με».

Ὁ βασιλιάς ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος πού εἶχε συμφιλιωθεῖ τόσο εὐκόλα μέ τὸν ἐχθρό του καί πού εἶχε κάνει ἓνα φίλο καί ὄχι μόνο τὸν συγχώρεσε, ἀλλὰ εἶπε ὅτι θὰ ἔστελνε τοὺς ὑπηρέτες του καί τὸ προσωπικό του γιὰ τὸ νά τὸν φροντίσουν καί ὑποσχέθηκε νά τοῦ ξαναδώσει τὴν περιουσία του.

Ἀφοῦ ἔφυγε ἀπ’ τὸν πληγωμένο ὁ βασιλιάς, πῆγε ἔξω στὸν ἐξώστη καί κοίταξε τριγύρω νά βρεῖ τὸν ἐρημίτη. Ἦθελε πρὶν φύγει, νά τὸν παρακαλέσει ἀκόμη μία φορὰ νά ἀπαντήσει στὰ ἐρωτήματα πού τοῦ εἶχε

κάνει. Ὁ ἐρημίτης ἦταν ἔξω γονατισμένος καὶ φύτευε σπόρους στ' αὐλάκια πού ἔχαν σκαφτεῖ τὴν προηγούμενη μέρα.

Ὁ βασιλιάς τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε: «Γιὰ τελευταία φορὰ σὲ παρακαλῶ ἀπάντησε στὰ ἐρωτήματά μου, σοφὲ ἄνθρωπε». «Μὰ ἔχουν ἤδη ἀπαντηθεῖ», εἶπε ὁ ἐρημίτης, σκύβοντας ἀκόμα στ' ἀδύνατα πόδια του καὶ κοιτάζοντας πρὸς τὸ βασιλιά πὸν στεκόταν μπροστὰ του.

«Πῶς ἀπαντήθηκαν; Τί ἐννοεῖς;», εἶπε ὁ βασιλιάς.

«Δὲ βλέπεις;», ἀπάντησε ὁ ἐρημίτης. «Ἄν δὲν εἶχες λυπηθεῖ χθὲς τὴν ἀδυναμία μου καὶ δὲν εἶχες σκάψει γιὰ μένα τ' αὐλάκια, ἀλλὰ εἶχες φύγει, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ σοῦ εἶχε ἐπιτεθεῖ καὶ θὰ εἶχες μετανοιώσει πὸν δὲν ἔμεινες μαζί μου. Ἔτσι ἡ πιὸ σπουδαία στιγμή ἦταν ὅταν ἔσκαβες τ' αὐλάκια, κι ἐγὼ ἤμουν ὁ πιὸ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ τὸ νὰ μοῦ κάνεις καλὸ ἦταν ἡ πιὸ σπουδαία δουλειά. Ὑστερα, ὅταν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἤρθε σὲ μᾶς, ἡ πιὸ σπουδαία στιγμή ἦταν ὅταν τὸν φρόντιζες, γιατί ἂν δὲν εἶχες δέσει τὸ τραῦμα του, θὰ πέθαινε χωρὶς νὰ συμφιλιωθεῖ μαζί σου. Ἔτσι αὐτὸς ἦταν ὁ πιὸ σπουδαῖος ἄνθρωπος καὶ αὐτὸ πὸν ἔκανες γι' αὐτὸν ἦταν ἡ πιὸ σπουδαία δουλειά. Νὰ θυμᾶσαι λοιπὸν: Ὑπάρχει μόνο μία στιγμή πὸν εἶναι ἡ πιὸ σπουδαία, τὸ παρὸν. Εἶναι ἡ πιὸ σπουδαία στιγμή, γιατί εἶναι ἡ μόνη πάνω στὴν ὁποία ἔχεις κάποια δύναμη. Ὁ πιὸ ἀναγκαῖος ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸς μαζί μὲ τὸν ὁποῖο βρίσκεσαι, γιατί κανένας ἄνθρωπος δὲν ξέρει ἂν θὰ ἔχει ποτὲ πάρε-δῶσε μὲ κάποιον ἄλλο. Καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο πράγμα εἶναι νὰ τοῦ κάνεις καλὸ, γιατί μόνο γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχεις ἔλθει σ' αὐτὸν τὸν κόσμο!».

Τώρα λοιπὸν βλέπεις ὅτι πρέπει νὰ τρέχεις συνεχῶς γιὰ νὰ παραμένεις στὴν ἴδια θέση. Ἄν θέλεις νὰ πᾶς κάπου ἄλλοῦ θὰ πρέπει νὰ τρέχεις τουλάχιστον δύο φορές περισσότερο...

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΑ ΤΟΛΣΤΟΪ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ
ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΤΟΥ 2022 ΜΕ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑΡΗ
ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΥΠΟ ΑΔΕΙΑ CREATIVE
COMMONS (BY-NC-SA) ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

